

18. McCullough, M. E., Fincham, F. D., & Tsang, J. (2003). Forgiveness, forbearance, and time: The temporal unfolding of transgression-related interpersonal motivations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 540–557.

19. McCullough, M. E., & Worthington, E. L. (1994). Models of interpersonal forgiveness and their applications to counseling: Review and critique. *Counseling and Values*, 39 (1), 2–14.

20. McCullough, M. E., Worthington, E. L., Jr., & Rachal, K. C. (1997). Interpersonal forgiving in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 321–336

21. Strelan, P., Covic, T. (2006). A review of forgiveness process models and a coping framework to guide future research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25, 1059- 1085.

Зливков В.Л., Лукомская С.А.

ПРОЩЕНИЯ ДРУГИХ И ПРОЩЕНИЯ СЕБЯ В КОНТЕКСТЕ ПЕРЕОДОЛЕНИЯ ЛИЧНОСТЬЮ КРИЗИСНЫХ СИТУАЦИЙ

Статья посвящена анализу проблем прощения и самопрощения в контексте современной психологии и психотерапии. Определены особенности использования данных понятий в иностранных языках, религиозном и философском дискурсе. Охарактеризованы ситуативно обусловленное и диспозиционное прощение, определены психологические механизмы межличностного прощения и прощения себя, раскрыты этапы психотерапевтической работы с прощением в контексте преодоления кризисных ситуаций.

Ключевые слова: прощение, самопрощение, вина, стыд, майндфулнесс.

Zlívkov V.L., Lukomska S.A.

FORGIVING OTHER AND FORGIVING YOURSELF IN THE CONTEXT OF OVERCOMING THE PERSON OF CRISIS SITUATIONS

This article deals with the problems of forgiveness and self-forgiveness in the context of modern psychology and psychotherapy. The peculiarities of these concepts in foreign languages, religious and philosophical discourses is reviewed. The situational and dispositional caused forgiveness discussed, defined psychological mechanisms of interpersonal forgiveness and self-forgiveness summarized, the stages of psychotherapeutic work with forgiveness in overcoming crisis situations reviewed.

Key words: forgiveness, self-forgiveness, shame, guilt, mindfulness.

УДК 159.9.072

Іваненко Ю.В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ САМООРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

У статті досліджуються психологічні особливості формування вмінь самоорганізації студентів у навчальній діяльності. Відповідно до позначених понять

був проведений аналіз структурних компонентів феномену самоорганізації, які в процесі професійної підготовки трансформуються в параметри майбутньої професійної діяльності (проектувальні, виконавські, контрольно-оцінні).

Виокремлені основні критерії оцінки ефективності самоорганізації в навчальній діяльності студента; проаналізовані основні особистісні якості та професійні вміння які позитивно впливають на самоорганізуючі можливості особистості та орієнтацію на безперервне навчання у майбутньому.

Ключові слова: професійна самоорганізація, самоуправління, навчальна діяльність, професійна діяльність, безперервне навчання, сучасний студент, здатність, рефлексія.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми самоорганізації навчальної діяльності студентів на сучасному етапі розвитку визначається з одного боку, модернізацією та євроінтеграцією системи освіти у спільний європейський простір, з іншого боку, в умовах постійної мінливості та динамізму в світі, сучасному суспільству потрібна людина, яка здатна до актуалізації та готовності до реалізації власних можливостей в професійній діяльності. Розвиток науки та розширення інформаційного простору задають високий рівень конкуренції та підвищують темп можливих змін, які стосуються різноманітних сторін життя людини. З одного боку, дана ситуація надає можливості для успішної самореалізації особистості в усіх сферах діяльності, з іншого боку, сучасні умови пред'являють більш високі вимоги до самостійності, адаптивних здібностей, ініціативи та винахідливості людини, які викликані змінами, що відбуваються в суспільстві.

Освітній процес сучасного ВНЗ актуалізує зміну позиції студента: із об'єкта навчання в активного і свідомого суб'єкта навчальної діяльності. Це достатньо складно здійснити на рівні традиційного науково-методичного забезпечення процесу підготовки спеціалістів, тому найбільш доцільними постають активні форми і методи навчання, виховання, контролю. Для їх адекватного функціонування необхідно оволодіння вміннями самоорганізації навчальної діяльності у сучасних умовах життя [1; 6].

Успішність навчальної діяльності студентів вищих закладів освіти залежить перш за все від зусиль, рівня вольової активності, мотивації, самоорганізації того, хто навчається. Тому самоорганізація студента, її усвідомленість, цілеспрямованість відіграє надзвичайно важливу роль у навчальному процесі; вона є вершиною у розвитку особистості студента, досягнення її соціально-психологічної та творчої зрілості.

Вміння навчатися – постійно вбудовувати нове знання у свій професійний та інтелектуальний багаж – це вимога часу, актуальна якість, яку сучасному досліднику необхідно вдосконалювати та застосовувати постійно [2].

Вивчення психологічних особливостей до самоорганізації є однією із важливих задач при плануванні виховної діяльності в університеті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему самоорганізації особистості в своїх дослідженнях розглядали М. Аверін, С. Амірова, Ю. Болотін, М. Вудкок, Л. Зайверт, В. Крижко, Н. Копєїна, М. Лукашевич, А. Неценко, Т. Новаченко та ін. Самоорганізацію як різновид діяльності досліджували вчені-

психологи К. Абульханова-Славська, Б. Ананьев, Г. Балл, Л. Божович, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін [7].

Психологічні особливості самоорганізації навчальної діяльності студентів вивчали С.С. Котова та О.Н.Шахматова. Є.Ю. Нос виокремлювала здатність до самоорганізації діяльності як критерій особистісного потенціалу та умови досягнення психологічного благополуччя. А.Д. Ішков [3] та ін. показали, що існують компоненти у студентській самоорганізації: сила волі й планування, цілепокладання, аналіз умов та самоконтроль. І лише в поодиноких роботах розглядаються методи та засоби розвитку здатності до самоорганізації фахівців (О. Гура, Т. Гура, Ю. Швалб) [2].

Мета статі – проаналізувати психологічні особливості формування самоорганізуючих можливостей студентів до навчальної діяльності.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Одним із важливих якостей сучасного фахівця є його схильність до самоорганізації. Ефективність його діяльності в більшості залежить від того, наскільки він орієнтується на свої внутрішні принципи, створює самостійні умови для її оптимізації. Схильність індивідуума до самоорганізації можна розглядати в якості важливої складової особистісного потенціалу, який дозволяє йому протистояти небажаним змінам в оточуючому світі.

В психолого-педагогічній літературі не має єдиного, конкретного визначення поняття самоорганізації, не дивлячись на широку представленість цього феномену у багаточисельних дослідженнях. Самоорганізація розглядається у зв'язку із різноманітними аспектами навчальної діяльності: формування навичок раціонального ведення навчальної діяльності; організація самостійної роботи студентів; формування й вдосконалення самоосвітньої діяльності; здійснення самовиховання; самореалізація особистості в діяльності [6].

В.Н. Донцов самоорганізацію представляє як тип організаторської діяльності, спрямованої на себе та здійсненої наодинці із собою. С.С. Амірова розглядає самоорганізацію як свідому роботу людини над собою з ціллю вдосконалення інтелектуальних, емоційних і морально-вольових рис характеру в діяльності, спрямованої на вирішення суспільних та особистісно-значущих задач. Н.К.Тутішкін під самоорганізацією людини розуміє її здатність швидко, послідовно та творчо переймати досвід попередніх поколінь в галузі раціональної організації розумової праці. В.В. Давидов самоорганізацію визначає як вид навчальної діяльності, в структурі якої виділяється самоконтроль (прогнозуючий, поетапний, підсумований) і самооцінка. Ряд дослідників (Є.В.Марусова, О.Н.Первушина, П.Е.Риженков, А.П. Ситніков, Л.М. Хаславська та ін.) під самоорганізацією студента розуміють здатність самостійно обирати оптимальний індивідуальний стиль навчальної діяльності. З позиції діяльнісного підходу Ю.А. Цагареллі, самоорганізація – процес свідомого та цілеспрямованого конструювання своєї особистості, виходячи із дійсних еталонних уявлень та результатів самооцінки. Процес самоорганізації характеризується тими шляхами, які особистість прокладає для досягнення цілей свого розвитку [8].

Аналіз досліджень, присвячених аспектам вивчення самоорганізації, показує, що, з одного боку, це явище піддається всебічному розгляду, але, з іншого

боку, явно прослідковується суперечливість уявлень, особливо тих що стосуються складу та структури самоорганізації.

В нашому дослідженні ми будемо дотримуватися наступних визначень: *навчальна діяльність студента* – це процес усвідомленої, цілеспрямованої, керованої діяльності студента щодо вирішення навчально-пізнавальних задач та включає також володіння необхідними для цього знаннями та вміннями, засобами дії; *самоорганізація навчальної діяльності* – це діяльність студента, яка визначається та спрямовується цілями самоуправління та самовдосконалення своєї навчальної діяльності, яка здійснюється системою інтелектуальних дій, спрямованих на вирішення задач самостійної організації та здійснення власної професійної діяльності. Це процес мобілізації та структурування людиною своїх ресурсів (здібностей, вмінь, якостей та ін.) при здійсненні будь-яких цілеспрямованих та заздалегідь спланованих дій [6; 7].

Самоорганізація дає особистості змогу визначитися у власних бажаннях і чітко спрямувати активність на здійснення запланованого.

Відносно до професійної діяльності сучасного студента феномен самоорганізації може бути розглянутий як послідовний процес структурування суб'єктом своєї активності, яка проявляється через створення (або відтворення) системи самостійних дій (функціональних компонентів), кожна з яких має своє функціональне навантаження, і вносить вклад в успішне самостійне досягнення цілі (Донцов В.Н., Елканов С.Б., Елманова В.К., Кузьміна Н.В., Мурачковський Н.І., Сорокової А.Г. та ін.) [2].

Самоорганізація як фактор ефективності діяльності в сучасному інноваційному світі забезпечує своєчасне досягнення цілей на різних етапах особистісного і професійного розвитку.

Таким чином, самоорганізація діяльності – це не просто відтворення алгоритму дій (орієнтованих, виконуючих, прогнозуючих та ін.), який дозволяє досягти мети. Хоча, це один із рівнів, який розкриває операційний шар активності людини, яка координує свої знання та уміння на шляху від цілі до результату. Він утворений так званими самоорганізаційними вміннями, які представляють, на думку Курнева М.М. (2005), професійно-особистісні дії, які засновані на наявних знаннях, які дозволяють здійснити організаційно-продуктивні прийоми та регулювати їх у наявних умовах діяльності. На операційному рівні вміння самоорганізації утворюють підставу, яка зовнішнє проявляється як здатність до самоуправління [1].

На основі аналізу психолого-педагогічних особливостей навчальної діяльності та самоорганізації були виокремлені наступні етапи:

1. *Орієнтовно-цільовий*. На цьому етапі усвідомлюється й конкретизується мета навчальної діяльності, на основі чого формується ціль самоорганізації навчальної діяльності, прогнозуються її результати.

2. *Теоретико-діагностичний*. Аналізується стан навчальної діяльності та умов її здійснення, її поточні результати; проводиться діагностика проблем навчальної діяльності, теоретичний аналіз їхніх причин; встановлюється залежність результатів початкової діяльності від організації її процесу.

3. *Проектувально-конструюючий*. Виконується планування та конструювання процесу навчальної діяльності, визначається зміст самоорганізації, відбувається планування процедур самоорганізації навчальної діяльності.

4. *Технологічний*. Відбувається здійснення навчальної діяльності, яка організована певним чином, при постійному контролі суб'єкта навчання, за її процесом та результатами.

5. *Оцінно-рефлексивний*. Оцінюється виконана робота, підводяться підсумки про її результативність. Критерієм оцінки ефективності навчальної діяльності служить рефлексивна позиція студента, його відношення до професійної діяльності.

6. *Корекційний*. Корегуються помилки, усуваються недоліки в роботі, намічаються шляхи та засоби вдосконалення навчальної діяльності на основі теоретичного осмислення та творчого застосування знань, вмінь і навичок самоорганізації навчальної діяльності [4].

Даний розподіл є умовним, так як етапи є взаємопов'язаними, взаємопроникаючими та взаємозалежними.

Під вміннями самоорганізації навчальної діяльності розуміють здатність суб'єкта учіння раціонально організувати та поетапно виконувати свою навчальну діяльність, здійснювати її корекцію, враховувати проміжні результати з метою підвищення ефективності навчання та вдосконалення процесу її організації на основі усвідомленого застосування набутих знань, вмінь та досвіду [7].

У відповідності до виділених етапів визначають шість загальних вмінь самоорганізації, основними компонентами яких є:

- *вміння визначати та формулювати цілі та задачі своєї навчальної діяльності* – усвідомлювати цілі та особливості навчального процесу у ВНЗ; конкретизувати кінцеву мету навчання, розбивати її на ряд проміжних цілей; визначати навчальну мету на кожному учбовому занятті та здійснювати ознайомлення з кінцевим результатом та засобами його досягнення; фіксувати та визначати проблему, яку необхідно вирішити в процесі власної навчальної діяльності; усвідомлювати та формулювати цілі та задачі самоорганізації навчальної діяльності; прогнозувати напрямок розвитку та результати самостійно організованої навчальної діяльності.

- *вміння планувати та конструювати процес навчальної діяльності* – аналізувати зміст навчальної діяльності та виокремлювати її структурні компоненти; виокремлювати зміст самоорганізації навчальної діяльності (визначати найбільш ефективні, раціональні засоби самоорганізації для швидшого, успішного досягнення учбових цілей); планувати самоорганізацію навчальної діяльності та конструювати відповідні процеси; планувати і конструювати поетапне здійснення навчальної діяльності на основі аналізу її структури та особливостей; планувати час на перспективу, з урахуванням задач навчальної діяльності, власного всебічного розвитку та відпочинку; вивчати та враховувати позитивний досвід планування однокласників та викладачів.

- *вміння аналізувати та діагностувати стан своєї навчальної діяльності* – фіксувати на оцінювати вихідний стан та результати навчальної діяльності на основі їх співвіднесення із даними зразками або наміченими цілями, виокремлювати особливості процесу навчальної діяльності: стан, суттєві ознаки, переваги і недоліки;

аналізувати та адекватно оцінювати умови здійснення навчальної діяльності; діагностувати проблеми навчальної діяльності (труднощі, помилки, негативні результати та ін.); теоретично аналізувати причини відхилень досягнутих результатів навчальної діяльності від бажаних, нормативно визначених вимог, а також причини успіху; оцінювати і аналізувати технологію здійснення навчальної діяльності (організаційні форми, методи, прийоми навчальної діяльності, зміст результативності та ін.); встановлювати залежність навчальної діяльності від організації її процесу.

- *вміння організовувати здійснення навчальної діяльності у відповідності з планом* – здійснювати навчальну діяльність за планом; усвідомлено й цілеспрямовано спостерігати а собою, враховувати свої пізнавальні, організаційні та контролюючі дії; прогнозувати можливі наслідки своїх дій, можливі помилки та ін.; раціонально організовувати свою професійну діяльність: застосовувати раціональні та ефективні методи, форми та прийоми розумової праці; знаходити найкращі шляхи перевірки правильності навчальної діяльності та виправлення помилок власними зусиллями; раціонально і економно використовувати власний час у відповідності із можливостями та особливостями організму і та ін.; організовувати послідовність, систему, ритм у навчанні, щоб виключити форс-мажори перед сесіями; будувати такі відносини із однокласниками та викладачами, щоб вони сприяли навчальній діяльності та діяльності з її організації, вивчати та використовувати їх успішний досвід самоорганізації навчальної діяльності.

- *вміння оцінювати свою навчальну діяльність та її результати з виходом на рефлексивну позицію* – оцінювати самостійно свої можливості та перспективи; обирати та оцінювати критерії оцінки успішності своєї навчальної діяльності, раціональності її організації; співвідносити хід і результати навчальної діяльності із наміченим планом та адекватно оцінювати виконану навчальну діяльність з наміченим планом й адекватно оцінювати виконану навчальну діяльність, оцінювати ефективність й раціональність засобів її організації; аналізувати результати та якість власного навчального процесу, своїх знань, можливостей, засобів пошуку та засвоєння знань, засоби організації і контролю навчальної діяльності, співвідносити результати із засобом дії; обґрунтовувати власне відношення до навчання; оцінювати перспективи корекції своєї навчальної діяльності, вдосконалення форм, прийомів, методів власної професійної діяльності, її організації.

- *вміння коректувати та вдосконалити організацію й здійснення своєї навчальної діяльності* - аналізувати допущені помилки та їх причини; коректувати свою навчальну діяльність у відповідності із конкретною учбовою ситуацією та власними можливостями на основі даних самооцінки й теоретичного аналізу своєї навчальної діяльності та творчого застосування ефективного досвіду самоорганізації навчальної діяльності однокласників; визначати шляхи усунення виявлених недоліків та закріплювати позитивні результати; усвідомлювати позитивні сторони в організації своєї навчальної діяльності й планомірно їх усівати; визначати перспективи подальшої роботи по самовдосконаленню своєї навчальної діяльності на основі теоретичного осмислення та творчого застосування знань, вмінь і навичок самоорганізації навчальної діяльності [5].

Про сформованість вмінь самоорганізації навчальної діяльності студентів можна судити на основі даних про розвиток усіх компонентів вмінь у комплексі. Високий рівень володіння вміннями самоорганізації навчальної діяльності здатен забезпечити творчий підхід студентів до здійснення не лише навчальної діяльності, але і самоосвіти, та в майбутньому також і професійної діяльності.

Критерієм оцінки ефективності діяльності виступає рефлексивна позиція суб'єкту, його відношення до роботи. Також оцінюються перспективи вдосконалення форм, прийомів, методів діяльності, використання ефективного досвіду інших з урахуванням особистісних можливостей. Цей етап можна визначити як – *рефлексивно-оціночний*.

Самоорганізуючі процеси – *самоаналіз, самоуправління, самооцінка, саморегулювання* – запускаються саме тоді, коли необхідна внутрішня мобілізація ресурсів – можливостей і здібностей людини, активізація яких забезпечує здійснення цілеспрямованих дій, тобто через механізм саморегуляції. Якість процесу самоорганізації залежить також від того, які індивідуально-особистісні особливості суб'єкта діяльності сприяють або перешкоджають цьому процесу. Існують різні рівні самоорганізуючої активності людини – суб'єктний – конкретні самоорганізаційні вміння, які забезпечують управління та реалізацію задуманого та особистісний – унікальне поєднання особистісних характеристик діяча. Сам ці два рівні і є детермінаційні складові, які визначають систему самоорганізації діяльності людини [1; 3].

Серед основних функцій самоорганізації навчальної діяльності студентів варто зазначити : освітня, розвиваюча, управлінська, регулююча, функція упорядкування навчальних дій.

В сучасних умовах підвищується значення формування вмінь самоорганізації навчальної діяльності. Сформованість вмінь самоорганізації дозволить майбутньому фахівцю успішно аналізувати умови і задачі навчання, раціонально планувати та організовувати, адекватно оцінювати, своєчасно коректувати та вдосконалювати процес і результати своєї навчальної діяльності, іншими словами керувати нею. Від сформованості належних вмінь у студентів залежить їхня активність у навчанні, якість підготовки, а також ефективність і результативність їхньої початкової діяльності [1].

Тому, на нашу думку, першорядною задачею для вищої школи є формування умінь самоорганізації початкової діяльності студентів із початку навчання у ВНЗ. Формування вмінь самоорганізації повинно передбачати три взаємопов'язаних етапи: підготовчий (діагностуючий), основний (формуючий), заключний (творчий).

Підготовчий етап співпадає з 1-им та 2-им роками навчання у ВНЗ. Метою цього етапу постає визначення наявного рівня сформованості вмінь самоорганізації навчальної діяльності у студентів, закладання теоретичних основ їх формування у студентів. Метою основного етапу повинно стати формування у студентів вмінь (здатностей) самоорганізації навчальної діяльності, залучення їх до самостійної діяльності по самоорганізації професійної діяльності. На заключному етапі, на четвертому та п'ятому році навчання, головною метою постає цілісне включення

студентів до процесу оволодіння вміннями самоорганізації навчальної діяльності. На творчому

етапі активна роль належить самим студентам, у них складається потреба в подальшому саморозвитку та самовдосконаленні само організаційних можливостей.

Протягом всього навчання важливо сформувати у студентів механізми рефлексії та розвитку рефлексивної позиції що надасть навчанню особистісний сенс. Навчання із використанням активних методів і форм, спрямованих на формування у студентів вмінь самоорганізації забезпечить включення студентів у спільну діяльність по організації навчальної діяльності для рівномірного переходу до спільної організації та до самоорганізації навчальної діяльності. А зсув зовнішнього контролю на взаємоконтроль та самоконтроль ставить студентів у позицію активних суб'єктів навчання.

Висновки. Аналіз наукової літератури та власні міркування дозволяє зробити наступні висновки: самоорганізація є важливим компонентом навчальної діяльності студентів, сформованість вмінь самоорганізації суттєво впливає на ефективність їхньої навчальної діяльності, чим вище рівень самоорганізації у студентів, тим більш успішною є їхня навчальна діяльність, і тим ширші можливості самореалізації і творчого самовираження в професійній діяльності, таким чином здатність до самоорганізації необхідно цілеспрямовано та планомірно формувати, починаючи із першого року навчання у ВНЗ.

На основі аналізу психологічних особливостей навчальної діяльності та самоорганізації були виокремлені етапи здійснення самоорганізації навчальної діяльності: орієнтовно-цільовий, теоретико-діагностичний, проектувально-конструюючий, технологічний, оцінно-рефлексивний, корекційний.

Таким чином, професійна самоорганізація є складним процесом, виступає механізмом формування та розвитку професійної Я-концепції шляхом самопідготовки, самовираження та самоствердження як суб'єкта професійної діяльності. Звідси здатність до професійної самоорганізації студента – це особливий психологічний феномен, сутність якого полягає у прагненні фахівця до постійного професійного саморозвитку, професійного самовдосконалення та самозбереження в ситуації мінливості професійного простору.

Перспективи подальшого дослідження мають полягати у площині практичного впровадження концепції по формуванню та розвитку у студентів здатностей до самоорганізації у навчально-професійній діяльності. Серед методів, які здатні забезпечити розвиток вмінь до професійної самоорганізації є організаційно-діяльнісна гра, тренінг професійної самоорганізації та проектування власної професійної діяльності. У подальших роботах буде розкрито специфіку та ефективність застосування зазначених методів у навчальній діяльності із студентами.

Список використаної літератури

1. Амирова С.С. Самоорганизация личности в процессе обучения.// Педагогика. – 1993. – №5. – С.49-52.
2. Граф В., Ильясов И.И. и др. Основы организации учебной деятельности и самостоятельной работы студентов. – М.: МГУ, 1981. – 79с.

3. Ишков А.Д. Учебная деятельность студента: психо-логические факторы успешности: Монография. – М.: Изд-во АСВ, 2004.

4. Костромина С.Н. Структурно-функциональная модель самоорганизации деятельности // Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия: Психология. Социология. Педагогика. Серия 12. Вып. 4, Декабрь, 2010, с. 153-161.

5. Моросанова В.И., Коноз Е.М. Стилевая саморегуляция поведения человека // Вопросы психологии. 2000. №2. С. 118-127.

6. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія /С.О.Сисоева та ін за ред. С.О. Сисоевої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – С. 232–233.

7. Рыженков П.Е. и др. Самоорганизация студентов 1-го курса: Учебное пособие. – Новосибирск, 1990.-118с.

8. Семиченко В. Психологические проблемы формирования профессиональной идентичности студентов в процессе получения второго образования / В. Семиченко // Післядипломна освіта України. – 2006. – № 2 (9). – С. 26-33.

Транслітерація

1. Amirova S.S. Samoorganizatsiya lichnosti v protsesse obucheniya.// Pedagogika. – 1993. – #5. – S.49-52.

2. Graf V., Ilyasov I.I. i dr. Osnovyi organizatsii uchebnoy deyatel'nosti i samostoyatel'noy raboty studentov. – М.: МГУ, 1981. – 79с.

3. Ishkov A.D. Uchebnaya deyatel'nost' studenta: psiho-logicheskie faktoryi uspeshnosti: Monografiya. – М.: Izd-vo ASV, 2004

4. Kostromina S.N. Strukturno-funktsional'naya model samoorganizatsii deyatel'nosti // Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Seriya: Psihologiya. Sotsiologiya. Pedagogika. Seriya 12. Vyip. 4, Dekabr, 2010. – S. 153-161.

5. Morosanova V.I., Konoz E.M. Stilevaya samoregulyatsiyapovedeniya cheloveka // Voprosy psihologii. 2000. #2. S. 118-127.

6. Pedagogіchnі tehnologіYі u neperernvly profeslynly osvItі: Monograflya /S.O.SisoEva ta In za red. S.O. SisoEvoYi. – К.: VIPOL, 2001. – С. 232–233.

7. Ryizhenkov P.E. i dr. Samoorganizatsiya studentov 1-go kursa: Uchebnoe posobie. – Novosibirsk, 1990.-118s.

8. Semichenko V. Psihologicheskie problemyi formirovaniya professional'noy identichnosti studentov v protsesse polucheniya vtorogo obrazovaniya / V. Semichenko // PIslyadiplomna osvIta UkraYini. – 2006. – # 2 (9). – S. 26-33.

Иванко Ю.В.

Психологические особенности самоорганизации современного студента

В статье исследуются психологические особенности формирования умений самоорганизации студентов в учебной деятельности. Согласно обозначенных понятий был проведен анализ структурных компонентов феномена самоорганизации, которые в процессе профессиональной подготовки трансформируются в параметры будущей профессиональной деятельности (проектировочные, исполнительские, контрольно-оценочные).

Выделены основные критерии оценки эффективности самоорганизации в учебной деятельности студента; проанализированы основные личностные качества и

профессиональные умения которые положительно влияют на самоорганизующі возможности личности и ориентацию на непрерывное обучение в будущем.

Ключевые слова: профессиональная самоорганизация, самоуправление, учебная деятельность, профессиональная деятельность, непрерывное обучение, современный студент, способность, рефлексия.

Ivanenko J.V.

Psychological characteristics of self-organization of a modern student

The article examines the psychological peculiarities of formation of skills of self-organization of students in educational activities. According to the above concepts was conducted to analyze the structural components of the phenomenon of self-organization that are in the process of professional training transformirovalsya in the parameters of future professional activities (design, performance, monitoring and evaluation). The basic criteria of assessment of efficiency of self-organization in the educational activities of the student; analyzes the main personal qualities and professional skills which positively affect semiorganic the ability of the individual and the focus on continuous learning in the future.

Key words: professional self-organization, self-management, educational activity, professional activity, continuous learning, modern student, ability, reflection.

Іваненко Юлія Валеріївна – кандидат психологічних наук, асистент кафедри загальної психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

УДК 159.99:159.923

Каргіна Н.В.

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ПОКАЗНИКАМИ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ПЕРЕЖИВАННЯМ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

У даній статті представлено результати емпіричного дослідження, спрямованого на пошук взаємозв'язків між такими багатограними психологічними явищами, як життєстійкість та психологічне благополуччя особистості. Актуальність проблеми обумовлена зростаючим інтересом до позитивної стороні функціонування людини і широким поширенням термінів, які розкривають психологічні аспекти здоров'я, благополуччя. Розглядаються поняття «життєстійкість» та «психологічне благополуччя», розкриваються компоненти життєстійкості. В якості методологічної основи була використана авторська методика діагностики десяти компонентів психологічного благополуччя: психофізіологічного, соціально-економічного, культурологічного, екзистенційного, світоглядного, ціннісного, емоційного, поведінкового, вольового та когнітивного. Життєстійкість досліджувалась за допомогою методики «Тесту життєстійкості» (у адаптації Д.О. Леонтьєва, О.І. Рассказової). Зростання рівня залученості, контролю і прийняття ризику, в свою чергу, призводить до зростання рівня психологічного благополуччя. Життєстійкість розглядається як ключовий